

Prezident Maktablariga Qabul Qilish Sinovi – Namunaviy Savollar Izohlangan javoblari bilan

Test B: Masala yechish

1. Fermerning sigirlari, qo'ylari va tovuqlari soni bir-biriga teng. U qo'ylarining yarmini va tovuqlarining uchdan birini sotib, o'rniga 10 ta echki va 3 ta sigir sotib oldi. Hozir fermerda jami 39 ta hayvon bor.

Hozir fermerning sigirlari soni nechta?

- A** 12
- B** 13
- C** 14
- D** 15
- E** 16

Javob: D

Izoh

O'nta echki va 3 ta sigir sotib olishidan oldin fermerning hayvonlari soni 26 ta edi. Bu qo'ylarining yarmi va tovuqlarining uchdan biri sotilgandan keyingi qolgan hayvonlar bo'ladi. Eng boshida fermerning sigirlari, qo'ylari va tovuqlari soni teng ekanini bilganimiz uchun, ularning har birini x deb olamiz. Bundan:

$$x + \frac{x}{2} + \frac{2x}{3} = 26 \quad \text{tenglama kelib chiqadi. Tenglamani yechib } x=12 \text{ ni topamiz.}$$

Demak, eng boshida fermerning sigirlari soni 12 bo'lgan, keyinchalik u yana 3 ta sigir sotib olgan, hozirgi sigirlari jami soni $12+3=15$ ga teng.

2. Quyida ishlatilgan mashinalar bilan savodi qiluvchi do'konning 2012 va 2013 yillardagi savdo hajmi oylar kesimida berilgan.

	Yan	Fev	Mart	Apr	May	Iyun	Iyul	Avg	Sen	Okt	Noy	Dek
2012 yil	85	83	98	102	118	135	88	97	116	83	125	128
2013 yil	123	106	87	114	90	106	124	113	131	77	92	75

2013 yildagi qaysi oyda savdoning oldingi oyga nisbatan eng katta o'sishi kuzatilgan?

- A Aprel
- B Iyun
- C Iyul
- D Sentabr
- E Noyabr

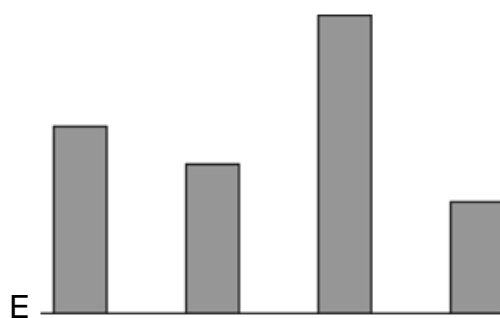
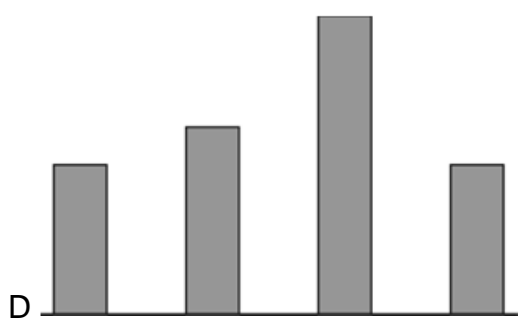
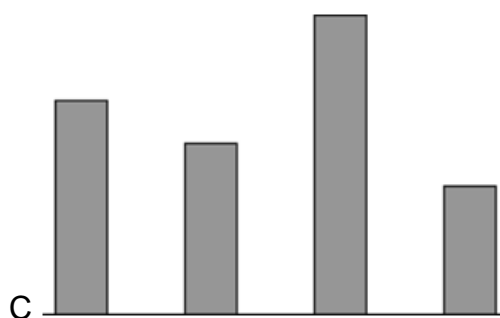
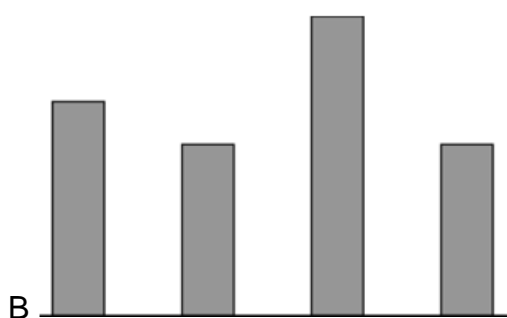
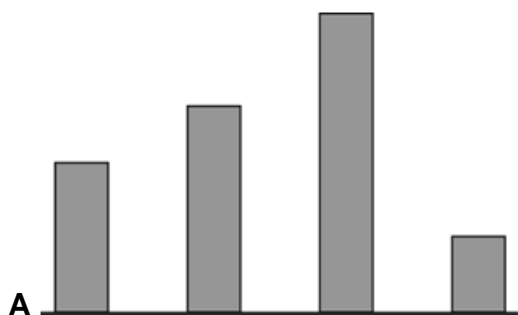
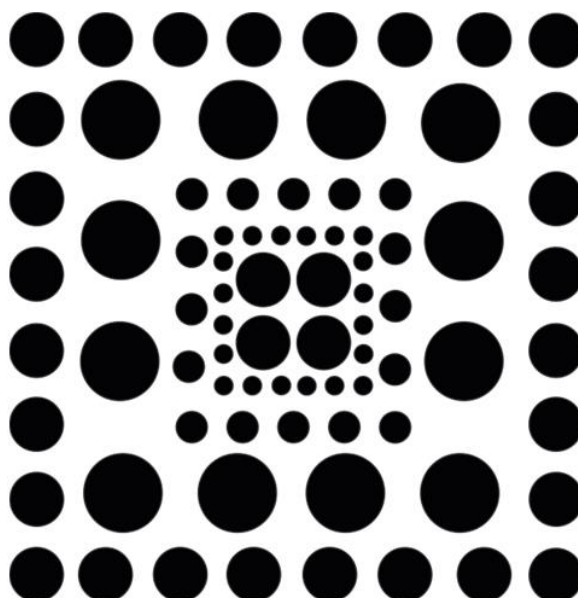
Javob: A

Izoh

2013 yil aprel oyida mart oyiga qaraganda 27 ta mashina ko'proq sotilgan, ya'ni savdoda 27 birlik o'sishga erishilgan. Boshqa hech bir oyda o'sish 20 birlik mashinaga ham yetmagan

3. Ushbu shaklni hosil qilish uchun avval qandaydir o'lchamdagi doiralardan kvadrat yasalgan, keyin uning atrofiga boshqa o'lchamdagi aylanalardan yana kvadrat hosil qilunguncha joylashtirilgan va hakozi.

Har bir kattalikdagi doiralar soni to'g'ri aks etgan diagrammani toping?

Javob: E

Izoh

Shaklda to'rt xil o'lchamdagi doiralar bor. Ulardan eng kichiklari 20 ta, undan kattaroqlari mos ravishda 16 ta, 32 ta va 12 ta bo'ladi. **E** javob chapdan o'ngga qarab hisoblaganda bu sonlarga mos keluvchi yagona diagramma.

Eslatma: Diagramma uzunliklari nisbatiga e'tibor bering. Masalan, 16 soniga mos keluvchi diagramma 32 soniga mos keluvchi diagrammadan 2 marta katta bo'lishi kerak.

Test B: Tanqidiy fikrlash

4. Umuman olganda kattaroq miya o'lchami aqliy salohiyatning yuqoriroq ekanidan dalolat beruvchi belgidir. Insonlar boshqa sut emizuvchilarga qaraganda aqliy jihatdan yaxshiroq rivojlangan va shunga mos ravishda ularning miyalari ham boshqa sut emizuvchilarnikiga qaraganda kattaroq. Ammo qushlarning miyalari juda kichkina bo'lishiga qaramasdan, ular anchagina aqlli jonzorlardir. Qarg'alar har xil buyumlardan o'z maqsadi yo'lida foydalanishni biladilar, sayroqi qushlarning sayrashi ular uchun sodda suhbatlashish tili vazifasini o'taydi va to'tiqush inson nutqini o'rganishi mumkin. Odatda qushlarning miyasi sut emizuvchilarning miyalaridan ancha kichik bo'lishiga qaramasdan, ko'p xollarda sut emizuvchilardan aqlli ekanini ko'rishimiz mumkin, ayniqsa kichikroq sut emizuvchilar bilan taqqoslaganda.

Yuqoridagi ma'lumotlarga xulosa sifatida quyidagilardan qaysi birini keltirish mumkin?

- A Qushlar biz o'ylaganchalik aqlli emas
- B Mavjudotning aqliy qobiliyatini aniqlashning yagona usuli uning xatti-harakatini kuzatishdir
- C Miya o'lchami mavjudotning aqliy salohiyatini aniqlaydigan yagona omil emas
- D Qushlar sut emizuvchilar qila olmaydigan ishlarni qila olishadi
- E Miyasi eng katta qushlar eng aqlli qushlardir.

Javob: C

Izoh

Matnda qushlarning miyasi ko'plab sut emizuvchilar miyasidan kichikroq bo'lsa ham, ko'p hollarda aqliy jihatdan yaxshiroq rivojlangani aytiladi, bundan miya o'lchami jonzorlar aqliy salohiyatini o'lchaydigan yagona omil bo'la olmasligi kelib chiqadi.

Boshqa variantlar:

Matnda **A** xulosani tasdiqlaydigan hech narsa yo'q

B xulosa to'g'ri kelmaydi – ba'zi mutaxassislar jonzorlar aqliy salohiyatini o'rganish uchun uning xatti-harakatini kuzatish jonzorlarning miyasini o'lchashdan samaraliroq ekanini e'tirof etsa ham, bu usul jonzorlar aqliy salohiyatini aniqlashning yagona usuli deb tan olinmagan

D fikr mantiqan to'g'ri bo'lsa ham, matnda bu fikrni tasdiqlaydigan jumla yo'q.

Matnda **E** xulosani tasdiqlaydigan hech narsa yo'q.

5. Afifa va Zaynab zamonaviy san'at galereyasidagi eksponatlarni tamosha qilayaptilar. Ularning diqqatini qush tuxumi ustida ingichka ipga osilgan g'isht bo'lagi tortdi. Bu eksponat Afifaga yoqdi, lekin Zaynab "Bu narsani san'at galereyasida turgani uchungina "san'at" deb atash o'rinli emas. G'ishtni ipga osish hammaning ham qo'lidan keladi. Bu hech qanday mahorat talab qilmaydi" – dedi.

Zaynabning fikri to'g'ri bo'lishi uchun quyidagi berilganlardan qaysinisi to'g'ri bo'lishi kerak?

A Bir san'at turini ba'zilar yoqtiradi, ba'zilar yoqtirmasligi mumkin.

B Mahorat talab qiladigan hamma narsa san'at

C Hamma san'at asari yarata oladi

D Biror narsa san'at asari bo'lishi uchun uni yaratish mahorat talab qilishi kerak

E San'at galereyasidagi hamma narsa san'at asari hisoblanadi

Javob: D

Izoh

Zaynab eksponatni uni yaratishga mahorat talab qilinmagani uchungina san'at asari emas deb hisoblayapti. Bu fikr to'g'ri bo'lishi uchun san'at asarini yaratish qandaydir mahorat talab qiladi degan da'vo to'g'ri bo'lishi kerak.

Boshqa variantlar:

A fikr to'g'ri bo'lishi shart emas – Zaynabning fikri kimga qanday san'at asari yoqishi haqida emas

B fikr to'g'ri bo'lishi shart emas – Zaynab san'at asarini yaratishda mahorat talab qilinishi kerak deyayapti, mahorat bilan yasalgan hamma narsa san'at asari bo'lishi haqida da'vo qilayotgani yo'q

C fikr to'g'ri bo'lishi shart emas, bu Zaynabning fikrini rad qiluvchi mulohaza bo'layapti.

E fikr to'g'ri bo'lishi shart emas, bu Zaynabning fikrini rad qiluvchi mulohaza bo'layapti.

6. Sarvar va Oygul ota-onalari haqida gaplashayaptilar. Sarvar: “Mening ota-onam o‘ta qattiqqo‘l. Men uyga vazifalarimni tayyorlab bo‘lmagunimcha kompyuterda shug‘ullanishga yoki ko‘chada o‘ynashga ruxsat berishmaydi. Menimcha ular men uyga vazifamni qachon tayyorlashni o‘zim hal qilishimga ruxsat berishi kerak. Men nima qilish kerakligini o‘zim yaxshiroq bilaman” - dedi.

Quyidagi faktlardan qaysi biridan Sarvarning da‘vosini yaxshiroq asoslashda foydalanish mumkin?

A Sarvarning ota-onasi uning dangasaligi va uyga vazifa tayyorlashning o‘rniga o‘ynashi xush ko‘rishini bilishadi.

B Sarvarning maktabidagi ko‘p o‘quvchilar uyga vazifalarini maktabdan uyga yetib borishi bilanoq qilishlari kerak bo‘ladi.

C Oygulga ota-onasi uyga vazifani kechki ovqatdan keyin qilishga ruxsat berishadi.

D Sarvar maktabdan keyin charchaydi va ozroq dam olgandan keyin yaxshiroq ishlashi mumkin.

E Bolalarning maktabda darslarni yaxshi o‘zlashtirishlarida ularning uyga vazifalarni o‘z vaqtida tayyorlashi katta yordam beradi.

Javob: D

Izoh

Sarvar ota-onasi unga uyga vazifani qachon tayyorlashni tanlash huquqini berishlarini xoxlaydi, lekin bunga “men nima qilishni yaxshiroq bilaman” degan so‘zdan boshqa asos bera olmaydi. **D** javob unga bunday imkon berilishi nima uchun yaxshiligini yaxshiroq asoslaydi – bu uning yaxshiroq ishlashiga yordam berar ekan.

Boshqa variantlar:

A javob Sarvarning fikriga qarshi dalil bo‘ladi.

B javob Sarvarning fikrini ma‘qullamaydi, u boshqa bolalarning ota-onalari ham shunday ekani, Sarvarning ota-onasi juda ham qattiqqo‘llik qilmayotganini bildirayapti.

C javob Sarvarning fikriga asos bo‘lmaydi – Sarvar va Oygulning vaziyatlari har xil bo‘lishi mumkin.

E javob Sarvarning fikrini asoslashga yordam bermaydi, u uyga vazifani qachon qilishi haqida emas, qilish kerakmi yo yo‘qmi degan savolga javob berayapti.

7. Men tishimni davolatadigan tish doktori klinikasiga shunday e'lon ilib qo'ydi: "Agar sizning yoshingiz 18 ga to'lmagan bo'lsa va klinikamga kamida har yili bir marta tashrif buyursangiz, tishingiz bu ishni qilmaydiganlarga qaraganda kamroq zararlanadi."

Men tish doktoriga har yili bir marta bormayman, mening davolanishlarim orasi bir yildan ko'proq. Lekin mening akam har yili bir marta, singlim esa har 6 oyda bir marta tish doktoriga uchrashadi. Hammamizning yoshimiz 18 dan kichik.

Agar tish doktorining ogohlantirishi to'g'ri bo'lsa, quyidagilardan qaysi biri sodir bo'ladi?

A Mening akamning ham, singlimning ham tislari menikidan ko'proq zararlanadi.

B Singlimning tishi akamning tishiga qaraganda kamroq zararlanadi.

C Mening akamning ham, singlimning ham tislari mening tishimga qaraganda kamroq zararlanadi.

D Mening akamning tishi singlimning tishidan ko'proq, mening tishimdan kamroq zararlanadi.

E Singlimning tislari mening tishlarimdan kamroq, lekin akamning tishlaridan ko'proq zararlanadi.

Javob: C

Izoh

Men tish doktoriga har yili bir marta bormayman, lekin mening akam va singlim ikkalasi ham doktorga har yili kamida bir marta borishadi. Agar tish doktorining e'londa yozganlari to'g'ri bo'lsa, ularning ikkasining tislari ham menikidan kamroq zararlanadi.

Boshqa variantlar:

A fikr tish doktori yozganining teskarisi

B fikr har 6 oyda doktorga borgan har yili bir marta borgandan yaxshiroq bo'lganda to'g'ri bo'lar edi, lekin tish doktorining e'lonida bunday da'vo yo'q.

D fikr bolalarning doktorga qanchalik tez-tez borishi va ularning tislari kamroq zararlanishi o'rtasida to'g'ri bog'lanish tashkil qilayapti. Lekin doktorning e'lonida yiliga bir marta va undan tezroq boradiganlarning hammasi uchun bir xil shart qo'yilgan.

E fikr e'londagi fikr bilan aloqasi yo'q, singlimning tishi akamnikidan ko'proq zararlanishi uchun asos yo'q.